

Upravištvu: Ljubljana, Knafljeva
ulica 5. — Telefon št. 3122, 3123,
3124, 3125, 3126.
Inseratni oddelek: Ljubljana, Selen-
burgova ul. 3. — Tel. 3492 in 2492.
Podružnica Maribor: Aleksandrova
cesta št. 13. — Telefon št. 2455.
Podružnica Celje: Kocenova ulica
št. 2. — Telefon št. 190.
Računi pri pošti: Ljubljana št. 11842, Praha číslo
78 180, Wien št. 105 241

JUTRO

Naročnina znaša mesečno 25.— Din.
za inozemstvo 40.— Din.

Uredništvo:

Ljubljana: Knafljeva ulica 5. Telefon
št. 3122 3123 3124 3125 in 3126.
Maribor: Aleksandrova cesta 13 Te-
lefon št. 2440 (ponoči 2582).
Celje: Kocenova ul. 8. Telef. št. 190.
Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po
tarifu.

Radikalni načrti za štednjo v ČSR

Gospodarska kriza ograža tudi češkoslovaške državne finance — Vlada hoče novi proračun znižati za najmanj 600 milijonov kron

Praga, 17. septembra, d. Češkoslovaška je poleg Nemčije med vsemi državami, interiranimi na reparacijskem problemu, edina, ki ji je Hooverov moratorij prinesel dobiček. Kljub temu gospodarska kriza v republiki ni manjša kakor v drugih državah. Državni dohodki se znižujejo od meseca do meseca, državni izdatki pa zaradi socialnih nalog, ki jih je bila prevzela vlada, deloma celo naraščajo. Glavna skrb vlade in parlamenta je osredotočena zato na stremeljenje, kako kljub temu obdržati ravnovesje v proračunu in obvarovati državne finance pred polomom. Resni politični krogi si ne prikrivajo, da bo tudi Češkoslovaška morala poseči po izrednih radikalnih ukrepih. V pristojnih ministrstvih je večina namernih odredb že pripravljena in izdelanih, vendar pa jih javnosti še prikrivajo, ker se boje, da bi se jih mogla polastiti demagogija v vedno oostreje se razvijajo volilni borbi. Drugo nedeljo 27. t. m. se namreč vrše skoro po vsej državi občinske volitve, ki imajo pri češki politični strukturi poleg lokalnega tudi eminenten političen značaj.

Kmalu po občinskih volitvah pa se zopet sestane češkoslovaški parlament. Nje-

mu bo potem vlada predložila ukrepe, ki so po njenem mnenju potrebni za rešitev proračunskega ravnovesja. Ker češkoslovaško gospodarstvo ne prenese večje rove obdavčitve, se bodo sanacijski ukrepi gibal predvsem v pravcu prištednje na državnih izdatkih. Kakor se zahtuje, zahteva finančni minister, da se proračun izdatkov zmanjša na najmanj 600 milijonov kron. Vsa ministrstva bodo znižala svoje materialne izdatke. Nekatera ministrstva, zlasti zunanje, že tudi najavljajo znižanje osebnih izdatkov. Reducirano bo število diplomatskih predstavnikov v inozemstvu in znižane doklade za te predstavnike. Državna gospodarska podjetja so deloma že znižala, deloma bodo še znižala plače in mezde svojih namestencev in delavcev. Za eno leto bo ustavljeno sprejemanje novih ter napredovanje in pensioniranje že nameščenih državnih uradnikov. Vedno iznova se pojavljajo tudi vesti o splošnem znižanju uradniških plač in pokojnin. Ker pa vse to najbrž še ne bo zadostovalo, razmišljajo v finančnem ministrstvu o enoletnem izrednem »davku za ublažitev krize«, ki naj bi vrgel v bodočem proračunskem letu 140 do 160 milijonov kron.

Upor v angleški mornarici

Nezadovoljstvo mornarjev zaradi znižanja mezd ni imelo večjih posledic

London, 17. septembra, d. Središče splošnega zanimanja angleške javnosti tvorijo dogodki v angleški atlantski mornarici. V spodnji zbornici je prišlo do precej burnih prizorov, preden je mogel mornariški minister Austin Chamberlain podati o tem svoje izjave. Napovedal je, da je vlada pooblastila admiraliteto, da predloži predloge za omiljenje raznih trdov pri znižanju mezd, kakor hitro bo zbrano potrebno gradivo in bodo ugotovljena dejstva.

O dogodkih, ki so dovedli do preiskave in odpoklica bojnih ladij, se doznavajo sedaj razne podrobnosti, iz katerih je razvidno, da je bil pasivni odpor skrbno pripravljen od mornarice, stacionirane v Invergordonu in da je imel predvsem značaj protesta proti krivicam pri znižanju mezd. Po teh vestih so se mornarji sestajali v Invergordonu stacioniranih ladij atlantske mornarice, med njimi križark »Hood«, »Nelson« in »Rodney«, branili dvigniti sidra. Mornarji so nasprotno zavzeli prostor ob kablinski, ki so vodili k sidrom, tako, da ladje niso mogle odpluti. V dokaz, da je njihova akcija je protest proti znižanju mezd in ne nevolnost proti kroni, so pri tem trikrat vzklikali angleškemu kralju. Poveljnik brodograja je bil prišljen ter je poklical nazaj tudi ladje, ki so se odplule in da je odredil splošno preiskavo. Nezadovoljstvo mornarjev nižjih stopenj je nastalo zlasti zaradi drastičnih redukcij, ki presegajo deloma 25 odstotkov. Admiraliteta zatrjuje nasprotno, da so bile meze znižane le za 7 do 13 odst. in da so bila slična znižanja izvedena tudi pri vojski na kopnem in v zrakoplovstvu.

Iz vseh pristanišč atlantske mornarice so medtem že prišla poročila, da ni nikjer prišlo do novih nemirov, da so ladje mirno zasidrale v lukah, da se disciplina vzdržuje v celoti in da obstaja med oficirji ter moštvo najboljše razmerje. Moštvo pričakuje povsem mirno preiskavo o pravi-

nejš razdelitvi zmanjšanja mezd. Po vestih iz Hongkonga je angleško brodogradnja na Kitajskem sprejela znižanje mezd. Čeprav se je tudi tamkaj pokazalo nezadovoljstvo nad gotovimi krivicami, vendar ni prišlo do javnih protestov.

Da gre pri stvari tudi za komunistično propagando, so pokazale demonstracije preteklo nedeljo v kantonah, ko so mornarji prepevali komunistične pesmi. Prvi večji upor se je pokazal v torek ob 8. u. trajal, ko so mornarji onemogočili, da bi ladje odplule na široko morje. Pozneje so si mornarji preganjali dolg čas z glasbo in igrami. Izobesanje in snemanje zastav na adjah se vrši po običaju z godbo in vzklikanjem kralju.

London, 17. septembra, s. V spodnji zbornici je prečital danes mornariški minister sir Austin Chamberlain svoje povelje, ki ga je izdal atlantski mornarici, da se mora vrniti v domača pristanišča, kjer se bo lahko vršila preiskava vrhovnega poveljstva o pritožbah zaradi znižanja mezd. Povelje se zaključuje z grožnjo, da bo vsaka ponovna nepokorščina v bodoče strogo kaznovana po zakonu. Mornariški minister je končno pripomnil, da je mornarica po povelju večera odločila v pristanišču. Precej pozornosti je izzvala izjava ministrskega predstavnika Macdonalda, ki je tudi posezel v debato in ugotovil, da je bila prejšnja delavska stranka od admiralitete obveščena, da bi mornarji lojalno sorabili znižanje mezd. Če bi bile primerne znižane tudi plače v vseh javnih službah in bi bile obenem v istem razmerju znižane tudi podpore za brezposelnost. V mislu, ki so je mornarji naslovili admiraliteto, se zahteva omiljenje drakonizirane znižanja mezd, ki je zadelo ravno najslabše plačane mornarje. Mornarji se imenujejo v tem pismu pokorne podložnike kralja, ki bodo s preudarnim reduciranjem svojega zaslužka zadovoljni.

KOMUNISTIČNA ATAKA NA MADŽARSKEM

Sredi Budimpešte so komunisti izropali trgovino z orožjem in municijo — Strah pred novimi atentati — Atentatorjem na vlak na sledu? — Pogreb žrtev

Budimpešta, 17. septembra, č. V pretekli noči so izvršili komunisti v najprometnejši ulici sredi mesta drzen vlom v trgovino orožja ter jo popolnoma »zropali«. Vlom je izzval v mestu pravcato paniko. Ljudje s strahom pričakujejo nadaljnjih komunističnih atentatov, s katerimi so zagrozili komunisti po atentatu pri Torbagyju.

Trgovina orožja in municije Bertalam, Subek in Co. se nahaja v Muzejski ulici, ki je ena najprometnejših v Budimpešti. V tej ulici je tudi ponoči zelo živahen promet. Zaradi tega je docela tajnstveno, kako so komunisti sploh mogli povsem neopaženo izvesti vlom in odpeljati naropano orožje in municijo. Zjutraj so našli trgovino skoro prazno. Vlomci so prebrali ključavnice vežnih vrat, vdrli nato iz veže v klet, od tam pa predrl strop v trgovino. Da so morali zelo dobro poznati razmere, dokazuje tudi to, da so prvtali strop odnošna dva trgovina tam, kjer je bilo to edino mogoče. Trgovina je namreč naokoli zastavljena z raznimi omarami in zaboji, tako da je v sredini le majhen prostor.

Vlomci so pobrali vse zanje porabno orožje ter so odnesli 86 pištol s 1600 naboji, 100 revolverjev z 2000 naboji, 80 bodal ter vso zalogo smodnika in dinamita. Lovskih pušk, ki so zanje več ali manj neporabne, se niso dotaknili. Tudi blagajna, v kateri je bil precejšen znesek, je docela nedotaknjena. Iz tega se vidi, da jim je šlo samo za orožje. Sredi prodajne mize so natakili na bodalo listek, v katerem obveščajo policijo, da so odnesli orožje in municijo komunisti in da naj se policija kar pripravi na dogodke, ki bodo kmalu sledili. Točno vsebino tega listka drži policija zaenkrat še v tajnosti.

Preiskava se mrzlično vrši na vse strani, vendar pa je ostala dosedaj popolnoma brez uspeha. Za zares nad vse drzni vlom smatra prebivalstva za dokaz, da se pripravljajo komunisti v Budimpešti na večjo akcijo ter da morajo biti silno dobro organizirani, če si upajo v času, ko je na nogah vse policijski aparat, da zatre komunistično nevarnost, sredi mesta tako rekoč pred nosom policije oropati orožje. Naropana količina orožja in municije ter eksploziv je velika, da so morali vlomilci imeti najmanj dva tovorna avtomobila, da so mogli vse blago odpeljati. Preko večji ljudje, zlasti pa aristokratski krogi so se v strahu pred atentati in krvavimi dogodki že začeli seliti iz mesta na svoja podeželska posestva, mnogi pa so odpotovali tudi v inozemstvo.

Pogreb žrtev

Budimpešta, 17. sept. s. Ob ogromni udeležbi prebivalstva se je vršila danes popoldne žalna svečanost za smrtne žrtve železniške katastrofe v Torbagyju. Na prostem prostoru Generalskega travnika se je zbralo nad 100.000 oseb. Da prisostvujejo žalnemu dogodku. Sredi travnika je bil postavljen velik katafalk z 19 krmami, ki so jih stražile razne častne straže. Državni uradniki Horthyja je zastopal ministrski predsednik grof Karolyi. Žalni govor je imel pravosodni minister Szitvay, ki je govoril o brezpripravnosti blaznosti Antikrista, ki je zagrešil dejanje, in pozival vse civilizirano človeštvo, naj izreče obsodbo nad zločinca. Trupla inozemcev bodo začasno položena v mrtvašnici na mrtvaški oder, odkoder jih bodo svoici preneli v njihove domovine.

Budimpešta, 17. septembra, AA. Korbiro poroča: Listi objavljajo rezultate preiskave o atentatu pri Torbagyju. Pri tej priliki so merodajni krogi prejeli obvestilo, da je bilo v peklenem stroju 1 in pol kg eksplozivnih snovi. Vrvice je bila zvezana s stromjem po zelo primitivnem sistemu. Način, kako je bil pekleni stroj montiran, pa dokazuje, da je bil povzročitelj atentata strokovnjak in dober poznavalec peklenstarih strojev. Materjal peklenkega stroja je deloma madžarskega, deloma inozemskega izvora. Dejstvo, da so si atentatorji zbrali za predmet atentata mednarodni vlak, upravičuje domnevo, da so s tem hoteli izvesti strah v vsej Evropi. Preiskovalne oblasti so ugotovile, da izvirajo ropniki, ki so ga dobili na kraju atentata, brez vsakega dvoma od Martina Lejnika, delavca iz Budimpešte, starega 25 let, ki je imel že večkrat posla s policijskimi oblastmi. On je bivši komunist, ki ga budimpeštanska policija že dolgo vodi v evidenci.

Budimpešta, 17. septembra, AA. Šef budimpeštanske politične policije je smrejel zastopnike tiska in jim dal o uspehu dosedanjih preiskave o atentatu pri Torbagyju izjavo, v kateri pravi med drugim:

»Rezultati preiskave so potrdili domnevo, da so izvršili tega zločina komunisti. Poizvedovanje se nadaljuje v dveh smereh. Rokopis na listu, ki so ga našli na lcu mesta, je absolutno identičen z ropkopisom znanega komuniste Martina Lejnika. To pa vendarle še ne pomeni, da bi bil Lejnik nedvomno izvršilec atentata, ker še ni potrjena možnost, da pismo ni bilo napisano na kakem drugem kraju in potem prenešeno na kraj zločina. Vloga Lejnika pri tem atentatu sploh še ni pojasnjena.

Drugi pravec gre za domnevo, da so atentatorji na kraj atentata prispeili z avtomobil, nato pa naglo pobegnili. To potrjuje tudi okolnost, da so neznane osebe v zadnjih dneh v raznih garažah hotele dobiti

avtomobile brez soferja. Neki neznanec je pri tem pokazal šofersko dovoljenje, izdano na češkoslovaškem.

Bukarešta, 17. sept. č. Na prošnjo budimpeštanske policije so rumunske oblasti odredile obsežne ukrepe, da se prepreči pobeg madžarskih komunističnih atentatorjev preko rumunskega ozemlja. Madžarske oblasti namreč domnevajo, da bodo poskušali atentatorji preko Rumunije in Besarabije pobegniti v Sovjetsko Rusijo.

Atentatorji v rokah policije?

Budimpešta, 17. septembra, č. V zvezi z atentatom na brzovlak pri Torbagyju je policija danes aretirala 42-letnega ključavničarja Gezo Sakaca in 31-letnega kotlarja Josipa Reznarja, oba iz Budimpešte. Policiji je namreč prijavil lastnik avtomobila, da sta dva neznana moška dne 12. t. m., na predvečer atentata pri Torbagyju, prišla k njemu in hotela najeti avtomobil, toda brez soferja, češ, da znata sama sofirati. Ker ju ni poznal in jima ni zaupal, je ponudbo odklonil, čeprav sta obljubila zelo veliko odškodnino. Na podlagi točnega opisa je policija danes oba izsledila in aretirala. Pri hišni preiskavi so našli pri obeh mnogo kompromitirajočega gradiva. Poleg obsežne korespondence z znanimi komunističnimi agitatorji in voditelji, so našli tudi veliko množico kemikalij, eksploziv, načrte za razne komunistične akcije, podrobne načrte železniških mostov in vozne rede madžarskih državnih železnic. Oba aretiranca so danes ves dan zadrževali. Policija misli, da je sedaj prišla na pravo sled in da ima v rokah najbrže prave krivce atentata. Davi so se po mestu razširile vesti, da je bil izvršen zopet nov atentat na potniški vlak med Budimpešto in Dunajem, k sreči pa so se vesti izkazale za neresnične. Policija domneva, da širijo take tatarske vesti komunisti sami, da bi s tem še povečali še itak veliko razburjenje med prebivalstvom.

Budimpešta, 17. sept. s. Aretacija obeh komunistov Szakaca in Reznarja doslej ni imela nobenega posebnega uspeha. Zdi se, da gre za dva prenapetega, ki sta imela razne fantastične načrte. Edini pozitivni uspeh današnjega dneva v preiskavi železniškega atentata je ugotovitev, da je bil atentat izvršen z ekrazitno bombo, ker so našli pod »viaduktom smrti« še drobce železa z ostanki ekrazita.

Heimwehrovci bodo plačali stroške puča

Avstrijska vlada namerava zapleniti premoženje voditeljev puča — Nove aretacije

Dunaj, 17. septembra, M. V avstrijskem tisku se je razvila živahna polemika o ukrepih, ki naj bi jih podzela vlada proti Heimwehru. Krščanski socialci Seiplove skupine, ki se zbirajo okrog »Reichspost«, priporočajo vladi kar največjo obzirnost, dočim zahteva levičarski tisk, da mora nastopiti vlada z vso odločnostjo in uporabiti najstrožje zakonske predpise. Dosedanja preiskava je pokazala, da ta organizacija neprestano ruje proti državi in ogroža državni red. Zato je edino na mestu, da se Heimwehr takoj razpusti, njegovi voditelji pa pozovejo na odgovor in najstrožje kaznujejo. Kakor se zahtuje v poučenih krogih, je notranji minister že sestavil odlok o razpustu Heimwehra in vseh sličnih vojaško organiziranih bojnih organizacij. Odlok bo objavljen obenem z zakonom o zasesti države, o katerem bo sklepal ministrski svet na svoji jutrišnji seji.

Vlada razmišlja tudi o tem, da bi krila stroške, ki so nastali zaradi heimwehrovekega puča z mobilizacijo vojaštva in ostalega varnostnega aparata, s konfiskacijo premoženja eventualno obsojenih heimwehrovskih voditeljev. Predvsem namerava vlada zapleniti premoženje doktorja Pfrimerja, kneza Starhemberga in grofa Stürgkha.

Preiskava proti heimwehrovskim voditeljem pa nadaljuje zelo počasi. »Arbeiter Zeitung« očita vladi, da je poverila preiskavo samo takim uradnikom, ki so sami na glasu kot fanatični pristaji Heimwehra. List zahteva, da se poveri preiskava takoj drugim ljudem. »Neues Wiener Tageblatt«, pa ve poročati, da bo knez Starhemberg najbrže v kratkem izpuščen, ker da mu baje ne morejo dokazati nobene krivde osonno sodelovanje pri Pfrimerjevem puču. »Extra Blatt« objavlja med drugimi podrobnostmi o Pfrimerjevem puču, da se je hotel Pfrimer, ko je uvidel, da je njegova

akcija doživela popoln polom, ustreliti. Ob 3. popoldne se je zaprl v svojo sobo. Ker so videli, da je popolnoma obupan, so njegovi prijatelji vlomili vrata baš v trenutku, ko si je nastavlil revolver na sence. Ko so ga razorožili, je padel v nezavest, iz katere se je prebuditel šele čez eno uro, nakar je na vrat na nos z avtomobilom pobegnil.

Nove aretacije

Dunaj, 17. septembra, p. V pretekli noči je bil aretiran grof Erdödy, o katerem je v preiskavi več heimwehrovcev izpovedalo, da jim je on delil orožje, municijo in ostalo vojaško opremo za Pfrimerjev puč. V Gradcu so bili zaradi suma veleizdaje aretirani upokojeni polkovnik Kover, zvezni tajnik Heimatschutzta Friderik Mally in tajnik gornjestažerske zveze je-klaun dr. Paul Weitzer. Zvezno glasilo Heimwehra »Panther«, ki izhaja v Gradcu, je danes zaplenilo državno pravdnistvo.

Dunaj, 17. sept. s. Vse osebe, ki so bile dne 13. t. m. v Lincu aretirane v zvezi s heimwehrovsko akcijo na Zg. štajerskem, so bile danes razen kneza Starhemberga in upokojenega generala Puchmayerja izpuščene na svobodo.

Koroška deželna vlada zahteva razpust Heimwehra

Celovec, 17. septembra, d. Koroška deželna vlada je na večerajšnji seji sprejela soglasen sklep, v katerem obsoja dogodke pretekle nedelje, ker niso ogrožali samo notranjega mira, temveč tudi vse gospodarstvo, zaradi česar poziva zvezno vlado, naj razpusti in razpusti vse obrambne organizacije ter tudi prepove nošenje orožja. Za mirno miru in reda naj se povša stanje avstrijske vojske na mero, kakršna je določena v saintgermainski mirovni pogodbi.

Ganljivo slovo od žrtve plazu v Zasipu

Pevsko društvo »Zvon« iz Šmartnega pri Litiji nad grobom ponesrečenega Jožeta Repovža

Bled, 17. septembra. Strašna nesreča, ki se je pripetila v torek v Zasipu pri Bledu in pri kateri je plaz zasul 28 letnega stroinika Jožeta Repovža, o čemer je poročalo včerajšnje »Jutro« obširno, je izzvala solšno sožalje zlasti med pokolnikovimi znanci in prijatelji v Litiji. Danes popoldne je prišlo v Zasip pevsko društvo »Zvon« iz Šmartnega pri Litiji. Čigar član je bil pokolnik, pod vodstvom svojega nevojedne z. Premelča. Prav tako je došlo vse pokolnikovo sorodstvo, ker so pričakovali, da bodo ponesrečenca že odkopali in da bo mogoč pogreb. Žal se to pričakovanje ni izpolnilo. Trupla pokolnika doslej še niso našli, ker je plaz, ki ga je zasul, tako velik.

WAC : Sparta 4:3 (1:0)

Praga, 17. septembra, gh. Dunajski WAC, ki v letošnji konkurenci za srednjeevropski pokal odlično zastopa dunajski nogomet, je moral danes — po direktni vožnji iz Milana — nastopiti v drugi tekmi za srednjeevropski pokal proti tukajšnjim Sparti. Za tekmo je vladalo veliko zanimanje, ker se je splošno pričakovalo, da bo Sparta slavila svojo končno zmago. Prisotnih je bilo 25.000 gledalcev. Boj je bil zelo napet. Dunajčani so zaigrali izvrstno in so že vodili s 3:0. Tedaj pa se je oživila Sparta in tekmo 7 minut dosegla izenačenje. Minuto pred koncem igre je WAC zabil 4. gol in izvojeval zmago, ki mu je obenem — zaradi enake razlike golov v prvi

da sploh ni misliti, da bi ga mogli v do-glednem času odkonati. Zato so se zbrali člani pevškega društva »Zvona« iz Šmartnega pri Litiji, kakor tudi pokolnikovi sorodniki na mestu nesreče, kjer se je nato vršila ganljiva spominska svečanost. Pevsko društvo »Zvon« je zanelo žalostinko »Vigred se povrne« njegov nevojedna z. Premelča in je opravil molitve. Pokolnik Jože Repovž je bil zvest in navdušen član pevškega društva »Zvona« iz Šmartnega pri Litiji, ki se mu je na ta način za njegovo vneto sodelovanje skromno oddolžilo. Sorodniki in njegovi tovariši so potrti po minuli svečanosti odnodeli nazaj v Šmartno pri Litiji.

tekma zagotovila še tretjo tekmo za odločitev. Sodil je Belgijec Langenus, ki se je z letalom pripeljal v Prago.

Iz državne službe

Beograd, 17. septembra, AA. Z ukazom Nj. Vel. kralja je na predlog pravosodnega ministra premeščen k upravnemu sodišču v Celju dr. Ivan Lininger, tajnik prvostopnega sodišča 4. skupine I. stopnje v Zagrebu.

Beograd, 17. sept. AA. Z ukazom Nj. Vel. kralja je bil na predlog trevinskkega ministra pomaknjen pri oddelku za trgovino, obrt in industrijo kraljevske banke ura-ve v Ljubljani svetnik dr. Ciril Pfeifer iz V. v IV. skupino.

Intervencije bana v Beogradu

Beograd, 17. septembra, p. Ban g. dr. Marušić, ki se je dva dni mudil v Beogradu, je nocoj odpotoval nazaj v Ljubljano. Vašemu dopisniku je g. ban ljubeznivo izjavil, da je v raznih zadevah dravske banovine zelo uspešno interveniral pri merodajnih mestih. Posebno važna je bila intervencija v zadevi kuluku pri ministru gradbe dr. Kramerju. G. ban je navedel vse vzroke, ki govorijo za to, da se breme kuluka v dravski banovini kolikor mogoče olajša ter v okviru zakonških določb po možnosti vsaj za prihodnje leto zniža na minimum ali sploh ukine. G. ban je naglasil, da je naletel pri g. ministru dr. Kramerju na popolno razumevanje. Druga važna intervencija je bila pri ministru za kmetijstvo zaradi podpore po poplavih in točici prizadetim krajem ter podpore za gorcelce, zlasti v vasi Nadlesku.

Pojasnjena avtomobilska nezgoda

Zagreb, 17. septembra, n. Pred par dnevi so našli na cesti blizu Zagreba mrtvega 80 letnega Frana Strmška iz Hrašča. Sprva so mislili, da se je ponesrečil, uvedena preiskava pa je dognala, da je postal žrtev avtomobilske nesreče. Povožil ga je zagrebški gostilničar Fran Trempetič iz Gunduličeve ulice, ki je bil danes aretiran in je to tudi priznal. Izjavil je, da je bil zaradi smrti starca tako preplašen, da je oddrvel dalje, ne da bi se zmenil za nadaljnje posledice. Pravi, da se je pripetila nesreča, ker je bil starac nagnjen in je vsled tega v zadnjem trenutku skočil baš pred vozilo.

Hmeljski trg

Zatec, 17. septembra, h. Položaj na hmeljskem trgu je nespremenjen. Cene so ostale tudi nespremenjene 140 — 300 Kč.

Nove cene tobanih izdelkov

Beograd, 17. septembra, AA. Pravilnik za prodajne cene tobanih izdelkov:

S sklepom upravnega odbora uprave državnih monopolov N. št. 502 z dne 15. septembra, ki ga je odobril finančni minister, je določeno, da veljajo od 16. t. m. pri prodaji tobanih izdelkov te-le cene:

1) Križani tobak za 1 kg trebinjec Din 750, vardski 500 Din, neretvanski 400 Din, moravski 325 Din, zetski 275 Din, savski 150 Din, ameriški 150 Din, banatski 125 Din, dunavski 100 Din.
2) Cigarete za 1000 komadov: Karagorje 1500 Din, Jadran 1000 Din, Kosovo 850 Din, Strumica 800 Din, Sumadija 750 Din, Mignon 600 Din, Vardar 500 Din, Dri-na 500 Din, Vrbas 400 Din, Neretva 400 Din, Morava 350 Din, Zeta 300 Din, Sava 175 Din.

Kolekcija luksuznih cigaret 80 kosov 70 Din, notna kolekcija 60 kosov 40 Din.

3) Cigare za 100 komadov: Flor de Havana 800 Din, Perla de Cuba 700 Din, Regalita 300 Din, Trabuco 225 Din, Britanica 225 Din, Oneras 150 Din, Cuba 125 Din, Virginia 125 Din, Brazilica 100 Din, Portorico 90 Din, Virginillo 75 Din, mešani inozemski tobak 75 Din, kratke domače 60 Din, kolekcije cigar po 44 komadov 180 Din, kolekcije cigar po 22 komadov 100 Din.

4) Tobak za žvečenje in nihanje, kloba-se 1 kg 125 Din, niubalni tobak 1 kg 60 Din

5) Tobanih ekstrakti v posodah po 5 kg netto 6 Din in kilogram, v sodih po 20 kg netto 1 kg 5 Din.

Mussolinijev poset v Vatikanu

Rim, 17. septembra, AA. Mussolini bo jutri posetil Vatikan, da s tem poudari važnost rešitve spora med cerkvijo in fašizmom. Mussolini se sestane s papežem prvič v življenju. Oba sta živel v mladosti v Milanu, nista pa še nikdar prišla v osebne stike.

Borba v Ljubljani

Aljehin v drugi premagal Niemcoviča, Kostić porazil Collea, Astaloš in Pirc remizirala, partija Vidmar-Stoltz prekinjena

Ljubljana, 17. septembra. Današnje 19. kolo mednarodnega šahovskega turnirja, ki se je igralo v Ljubljani v veliki dvorani Kazine, je poteklo sledeče:

Bogoljubov in Spielmann sta igrala damski gambit. Partija je bila korektna in brez razburljivih momentov. Oba moštra sta bila silno previdna in sta se v končnici zedinila za remis.

Colle je igral proti Kostiću zelo drzno na napad, vendar pa ni dosegel ničesar. Kostić se je branil zelo spretno in je končno svojo zaslugi nasprotnika porazil.

Borba med dr. Tartakowerjem in dr. Astalošem je bila precej ostra in je večkrat kazala, da bo Astaloš dobil odločilno premoč. Toda njegov zviti nasprotnik se mu je vedno izmuznil. Igra je bila polna zapletenosti in končala remis.

Partija Flohr - Kashdan (damski gambit) je bila zelo živahna. Ob 19. je bila prekinjena v nejasni poziciji.

Vidmar je proti Stoltzu zelo dobro otvoril z damskim gambitom ter je dobil kmalu leno pozicijo, potem pa je v časovni stiski ponudil zašel v težko končnico, ki je bila še ob 19. ko je bila partija prekinjena, nejasna.

Damski gambit med Pircem in Maroczyjem se je v 26. potezah končal remis. Maroczyjeva pozicija dali časa ni bila ravno prilazna, vendar se mu je naposled posrečilo igrati izravnavi in jo zasidrali v remisu.

Niemcovič je proti Aljehinu igral originalno otvoritev, pa se je prenašal in žrtvoval figuro, s čimer je zašel v težko pozicijo, v kateri bi bil kmalu izrubit damo. V končnici je potem Aljehin lahko zmazal.

Vsečo partijo Aljehin - Colle je belgijski mošter predal brez boja po 36. potezu.

Popoludne je bil naval občinstva tako silen, da je bilo igranje skoro nemogoče.

Stanje po 19. kolu je naslednje: Aljehin 16. Bogoljubov 11. Kashdan 10 in pol (2) dr. Vidmar 10 (1). Spielmann. Niemcovič 9 in pol. Maroczy. Kostić 9. Flohr 8 in pol. Stoltz 8 (2). Astaloš 8 (1). Tartakower 7 in pol. Colle 6 in pol. Pirc 6 (1).

Jutri je prost dan in se tudi prekinjene partije ne bodo nadaljevale.

Nevzdržen socialen položaj na Madžarskem

Bratislava, 15. septembra. Vso povojno dobo vzbujala Madžarska od časa do časa nedeljeno pozornost evropskega političnega sveta. Ne morda s kakimi vzglednimi notranjimi ureditvami, s smotreno konsolidacijo in sodelovanjem za ohranitev miru in ravnotežja, marveč z raznimi nelepimi aferami, a svojo kričavo težnjo po reviziji svojih meja in zadnje čase s svojo politično in gospodarsko krizo. Od Windischgrätzove ponarejenke afere, preko monarhistične tihotapstva z orožjem ter večnih obmejnih incidentov do nedavnih bančnih polomov priča dolga niz takih in enakih dogodkov, da ima ta tvorba sama v sebi kal nemira in nereda.

Ako pogledamo bližje na madžarski problem, se lahko brž uverimo, da imajo vse te neprijetnosti izvor v gospodarsko-socialni strukturi in v državni politiki. Madžarske. Madžari se ne morejo pomiriti z dejstvom trianonskega mira, nočejo priznati upravičenosti narodnostne razdelitve predvojne Ogrske, marveč sanjajo svoje nadutje sanje o nedotakljivih mejah dežela kroge sv. Štefana, o starem velikem »Magyarorszag«, kjer je manjšina teptala večino, plemstvo pa je neomejeno vladalo nad narodi. Ta fikcija jim še vedno ne da uvideti, da ne morejo preko jugoslovenskega ozemlja na morje, da Slovaška ne spada v njihovo narodnostno ozemlje in da imajo Jugoslovenci, Rusini in Rumuni vsaj tako pravico do samostojnega življenja, kakor drugi narodi.

V dobi, ko je reakcionarni fevdalni sistem postal v vsej Evropi že davno nemogoč, je bila Madžarska edina država, ki je ohranila stari družabni red in stari gospodarski ustroj. Velikashi so obdržali vladno zemljo v svojih rokah, narod pa je ostal brez obojega. Fevdalni sistem ima edini namen, vzdrževati in čuvati pravice in uglednosti maloštevilnega plemstva; zato ni treba poudarjati, da taka politika ni v korist ogromni večini ljudstva. Taka agrarna politika je poslabšala položaj kmetijskega prebivalstva in širši sloji madžarskega ljudstva so tako obubožani, da je njih kupna moč padla globoko pod najmanjšo mero.

V silni svetovni gospodarski tekmi tudi Madžarska kot agrarna država ne more dobiti odjemalcev za svoje kmetijske pridejke. Njena mednarodna trgovina stalno pada ter izgublja svoj nekdanji pomen. Eden najboljših dokazov gospodarskega in finančnega slabega stanja je znano dejstvo, da madžarske carine državi ne donesajo skoro nikakršnega dohodka.

Drugi vzrok gospodarske krize je velika politika madžarskega plemstva. Maia, komaj sedemmilijonske države, koje večino tvori obubožani kmet in politično popolnoma brezpravni delavec, živi še danes tako, kakor je živel pod zaščito močnega cesarstva Habsburžanov. Izkoriščanje ljudskih slojev je tako zelo prešlo v kri in meso madžarskim magnatom, da sedaj po odcipitju drugorodnega ozemlja čuti vso težo tega početja lastno madžarsko ljudstvo. Oligarhijski plemičev in bogatašev živni nad svojimi razmerami. Trianonska mirovna pogodba ne dovoljuje Madžarski vzdrževanja stalne vojske in oboroževanja. Vendar to prepovedi vladni krogi stalno kršijo, ustanavljajoč razne za krinkane vojaške enote, med katerim je najbolj znana organizacija Levente. Ogromni stroški za to skrivno oboroževanje so spravili do poloma tudi madžarsko Kreditno banko, ki je finansirala oboroževanje in so ji ostale ob polomu v portfelju samo menice in obveze vlade, ki jih slednja nikakor ni mogla poravnati.

Ako je že položaj kmeta nevzdržen, se mora položaj delavca označiti naravnost kot obupen. Znanje so večne demonstracije gladnih, brezposelnih delavcev pred madžarskim parlamentom. Znano pa je tudi, kako kruto vlada zatire vsako tako nantificacijo. Svoje glodalno delavno ljudstvo je vlada vselej z železno brezobzirnostjo in z bajoneti zavrnila, ne imajoč niti trohice razumevanja za njegove težnje in jaje. Vlada sama tira na ta način delavstvo v brezobzirni komunizem, kakor da iz Kunovega prevrata ni dobila niti najmanjšega pouka.

Grozni atentat na mednarodni brzovalnik pri Torbagyju je iznova obrnil pozornost sveta na te žalostne socialopolitične razmere v Madžarski. Skrajni čas je že v interesu konsolidacije Srednje Evrope, pa tudi v interesu Madžarske same, da uvidijo nevzdržnost položaja tudi voditelji madžarske politike in usmerijo udeleževanje države tako, da bo imelo za cilj kar v vsega naroda in v se »gornjega tisoča« privilegirancev.

Iz državne službe

Beograd, 17. septembra. AA. Z ukazom Nj. Vel. kralja in na predlog ministra za pravosodje ter v soglasju s predsednikom ministrskega sveta je premeščen na lastno prošnjo dr. Stanka Bregar, sodnik na okr. sodišču na Vrhniki, v Kranjsko goro na okrajno sodišče za starejšino.

Skupni davek na poslovni promet na kmečko moko ukinjen

Beograd, 17. sept. AA. Davčni oddelek finančnega ministrstva je razposlal davčnim oblastvom okoliščino te le vsebine: Zakon o prodaji pšenice v državi je prepovedal trgovanje z vsako drugo moko razen moke, ki se zmelje v trgovskih mlinih. Zato se v bodoče ne more spraviti v promet moka, zmelta v kmečkih mlinih, ki meljejo na merico. V čl. 2. pripombe v tarifi št. 144 in 144 a) iz tarife skupnega davka je bilo predvideno, da so ti mlini na ujem (kmečki mlini) podvrženi skupnemu davku na poslovni promet. Ta odredba je bila uvedena zato, ker so lastniki usuških mlinov moko prodajali in jo tako dajali v promet. Da ni bilo te odredbe, bi ostal znaten del prometa z moko neobremenjen z davkom.

Ker je promet z moko od kmečkih mlinov sedaj onemogočen, so z gori omenjenim zakonom indirektno razveljavljene odredbe pripombe iz čl. 144 in 144 a), ki regulira vraščanje obdavčenja mlinov na njem. Zato ti mlini od meseca septembra dalje ne bodo plačevali skupnega davka na poslovni promet (2 odn. 3 pare od kilograma moke in otrobov) nego le splošni 1 odst. davek od vrednosti storjene usluge na podlagi ocene davčnih oblasti. Mlini na ujem bodo odmerjali jim skupni davek na poslovni promet za letos plačali od 1. septembra do konca leta.

Volilni imeniki za Ljubljano vloženi

V Ljubljani je 15.880 volilnih upravičencev — 754 več kakor l. 1927.

Rekordno delo magistratnega uradništva

Ljubljana, 17. septembra. Domovinski urad magistrata je zadnje dni izvršil res rekordno delo pri sestavi volilnega imenika. Prvotni seznam po kartotekah je izkazoval 16.438 oseb upravičenih k skupščinskim volitvam. Skrbno, temeljito izvedena revizija, ki je trajala od petka do torka zvečer, je črtala 558 oseb, ki nimajo volilne pravice, ker niso neprestano bivali 6 mesecev v Ljubljani ali pa so izgubile volilno pravico v smislu čl. 7 volilnega zakona.

Včeraj ob 8. so pričeli sestavljati v 2 izvodih prave volilne imenike za 26 volišč. V 5 uradnih sobah in veliki dvorani domovinskega urada je neprenehoma drdralo 21 pisalnih strojev najrazličnejših tipov. Strojepisniki je 21 uradnikov diktiralo imena volilnih upravičencev. Delo so prekinili opoldne. In ob 14. se je nadaljevala pravica tekma za rekord. Brez daljšega odmora so delali neprestano 24 ur. Urad je bil zaposlen s prepisovanjem imen v uradne volilne formulare do 4. zjutraj. Urad sam pa je bil v funkciji do 17. šef urada dr. M. Letnar in ravnatelj g. Fran Rupnik sta vodila in nadzirala sestavo. In danes je bil urad kakor pravcato bojšče. Kupi izrabljenega indiga in drugega papirja so ležali po tleh.

Knjigovez g. Matko Pogačnik je dobil naročilo, naj bo vsak trenutek pripravljen, da čimprej v trdo zveže vse imenike. Vso noč je čakal, a davi ob 4. jih je naposled prevzel v vezavo. Zvezal je 26 imenikov dvojno, torej 56 knjig, ker en imenik ostane pri sodišču, a drugega prejmejo volilne komisije posameznih volišč. G. Pogačnik je dopoldne delo promptno izvršil ter je ob 12.30 izročil vse imenike, solidno vezane. Popoldne pa je še zvezal obširen abecedni register vseh volilnih upravičencev, prav tako dvojno.

V uradu je sprva po noči vladala nekam vesela živahnost. Uradniki so se preskrbeli s cigaretami, ki pa jih je kmalu začelo zmanjkovati; a tudi za provijant je bilo preskrbljeno. Sluga je proti večeru donesal cigarete (seveda Zete) in je naposled pol šaljivo pol resno ugovoril: »Vse trafike okoli rotovža sem izpraznil.«

»Prej mora biti konec volilnih imenikov kakor nasi!«

In tako je bilo. V hudi tekmi sta omagala neki starejši uradnik in ena stroje-

piska. Vsi ostali so hrabro vztrajali v napornem nočnem delu. Toda proti jutru se je vseh loteval spanec. Vedno uslužna so-proga ječarja g. Jezovska pa je kmalu poskrbela za okrepčilo. Skuhala je par loncev dobre črne kave.

Šef dr. M. Letnar in ravnatelj g. Rupnik nista urada zapustila do 17., ko so bili imeniki z registrom in županovo vlogo odneseni na okrajno sodišče. Vse imenike so podpisali župan dr. Dinko Puc in občinska svetnika dr. Oton Fetič in dr. Milan Šubič.

Končno število vseh ljubljanskih volilnih upravičencev znaša 15.880, dočim jih je bilo za skupščinske volitve l. 1927. 15.123; torej je prirastek 754. (Ljubljana šteje 59.768 prebivalcev).

Državni uradniki in nameščenci, po večini železničarji, ki stanujejo izven Ljubljane, a so v službi tu, bodo volili na dveh posebnih voliščih na Resljevi cesti. Vseh teh je 1069.

Ljubljana je sedaj razdeljena na 26 volišč. Novih je pet, eno na vojaškem strelišču za Galjevice in bližnje ulice, drugo na tehniški srednji šoli za Mirje, tretje na sodišču in dve na Resljevi cesti.

Na posamezna volišča se volilni upravičenci razdele tako-le:

I. 613 na II. drž. gimnazijo na Poljanski cesti, II. 653 na II. drž. gimnazijo, III. 587 na Mestni dom, IV. 620 na šentjakobsko šolo, V. 631 na šolo na Prulah, VI. 619 na gostilno Čašnovar (Dolenjska cesta), VII. 636 na vojaško strelišče, VIII. 628 na otroški vrtec v Cerkljani ulici, IX. 606 na tehniško srednjo šolo, X. 626 na šolo na Grabnu, XI. 637 na I. drž. gimn. v Vegovi ulici, XII. 612 na licej, XIII. 608 na klasično gimnazijo, XIV. 674 na Justično palačo, XV. 593 na moško učiteljsko, XVI. 606 na šolo na Ledini, XVII. 617 na volišče v Japljevi ulici, XVIII. 608 na Mestno zavetišče, XIX. 609 na Justično palačo, XX. 623 na kak javen lokal za Bežigradom, XXI. 608, XXII. 609, XXIII. 606 in XXIV. 582 na šolo v šiški, XXV. 532 na žensko učiteljsko za drž. nameščenice od A do L in XXVI. 537 na žensko učiteljsko za ostale drž. nameščenice.

Volilne imenike je ob 17.30 izročil sodišču ravnatelj urada g. Rupnik in je bila o vložitvi imenikov obveščena banska

V areni šahovskih matadorjev

Sličice in prizori s turnirja v ljubljanski Kazini

Ljubljana, 17. septembra.

»Kaj pravite Vi, gospod doktor Aljehin?« — Seveda je bil gospod Niemcovič, ki je pred pričetkom ljubljanskega kola par minut pred 10. prekinil mir in tišino v dvorani Kazine. Šlo je zaradi razsvetljave dvorane. Nemirni dun je prvi opazil, da bo raztresena luč, ki se je razlivala skozi okna in se v dvorani mešala s svetlobo velikih lestencev, bodeča psica za njegove živce. »Vsekakor boljše« je kratko mnenje mojstra vseh mojstrov. Njemu je pač vse eno, ali so okna zastrita ali odgrnjena, ali je luč mirna ali raztresena. Treba pa je svojemu partnerju napraviti tudi to malo uslugo, saj gre zopet le za eno stotih malih okolišnosti, od katerih je tovariš Niemcovič tako zelo odvisen.

Nu, končno so se sporazumeli, da bo le prijetnejše pri električni razsvetljavi, pri zastritih oknih. Sredi dopoldneva je bil v dvorani večer. Pet minut manjka do desetih. Tiho stopajo v dvorano gledalci, med njimi so pomešani tudi turški igralci. Ločijo se od gledalcev po tem, da stopajo brezobzirno mimo blagajne v dvorano.

Notri stoji osem miz v četverokotu. Na sedmih so šahovnice in ure, osma je obložena s škatljami, knjigami, pisalnim orodjem, pepelniki itd. To so rekviziti turnirskega vodje Kmocha. Igrišče je ograjeno z debelo vrvo, privezano okoli stebrov. Igralci zlezajo pod njo do svojih miz. Čakajo znamenja, da se spoprimejo. Nekateri so nemirni, dokler ne primajo za prvo figuro. Kade cigarete in cigare, da je dvorana polna modrega dima.

Kdo ve, kakšnih občutkov in misli so pred pričetkom. Niemcovič se venomer smehlja, dobra volja mu ne bo odveč za boj z Aljehinom. Kostić ima reč nagel v gumbnici. Širokopolec in kodravih las je pravi »junaški tenor«. Bogoljubov je zadovoljen kot vedno. Njemu šah ni strl zdravil ruskih živcev. Dr. Vidmar je kot siguren svojega remija. Zanj skoro ni presenečen. Boljši vrbec v roki, kot golob na strehi. Drugim od »stare garde« je turnirska rutina že v obrazih. Maroczyju je igra prijetna zabava, Tartakowerju vedno znova interesanten problem. Spielmann se je že sprijaznil z manjšim uspehom, kot je bil semerskiški. Colle je povsem vdan v usodo, profesor Astaloš ima najboljšo voljo, da reši sloves svojega stanu. Dr. Aljehin ima železne živce, vsaj v obrazu. Pred njim ni gledalcev, ne okolič. Le ena svetla, vesela točka je še pred njim: prvi med mojstri, daleč spredaj, nedosegljivo daleč. Morda je to v njegovem obrazu, ali pa le z železno masko prikriva vihar v sebi, kdo ve.

In mladi? So kot negodni dečki, iskreni tovariši. Kashdan je spredaj med njimi. Izgleda, da je že globoko pogledal v šahovski misterij. Flohra je sama marljivost, prav tako Stoltza in Pirc kar nič ne veruje, da prvi dobiček ne gre v mošnjiček...

Točno ob 10. zazvonil. Gospodje nasprotiki se pozdravijo, voščijo dobro jutro ali si privoščijo hudomušen dovtip. Kdo bi si mislil, da je že s prvo potezo toliko dela, vsaj za nekatere. Niemcovič si dolgo ni na jasnem, katera poteza mu bo prinesla srečo. Tudi Bogoljubov premišlja: »Šah je težka reč, precej težka, kaj ne gospod Spielmann?« »Jawohl! In se drugi otiplje po licu, če je dobro obrt. morda je babje-veren, tudi po očeh se pomane, če prav vidi. Bogoljubov se pa čez čas domisli prve poteze.

Majši so urnejši. Damski gambit je Pircova domena, torej korajžno v boj z njim. Kashdanu in Flohru začetek ne dela skrbi. Stoltz je opreznega poleg dr. Vidmarja, starega turnirskega leva.

Gledalci se prerivajo za vrvo okoli miz. Aljehin je velika točka. Uživajo ga le

sprednji, drugi le, kadar se po potezi spreha v pregradi, kjer postaja prav živahno. Tivysley od londonskih »Times«, si volasi orjak z debelo cigaro, si vestno beleži poteze. Za London, za veliko londonsko radovednost. Neki karikaturist se postira tik pred igralce. Riše, črti, opazuje in radija, neusmiljeno radira... In je vesel svojih karikatur.

Po par potezah je natakak že močno zaposlen. Nosi črno in belo kavo, kapucinarje in vodo. Trije ali štirje verujejo le v mineralno vodo. Niemcovič ceni Franc Jožefovo grenčico, neverjetno postaja ženjen. Pogosto nagiba prazen kozarec. Cigaretna dima pa ne prenese, menda edini od tovarišev. Po potezi hodi leč na zofu v kotu.

Do polnočnega je skoro mir. Včasih zaškrabljevo izsušena tla, po katerih se pre-privajo gledalci, sem pa tam postane kot preglasen, ko se pa začuje od Aljehinove mize: š-š-š, je zopet mirno.

Ob 13. je prva odločitev za neodločeno igro Pirc—Maroczy. Drugi je na jasnem Niemcovič. Kdo bi se z Aljehinom, škoda živcev. Pred 15. je že precej remijev in še druga zmaga. Ni si Kostić zaman vtaknil rože v gumbnico. Vidmar in Stoltz se igrata. Flohr in Kashdan tudi. Studentje kupujejo razglednice s sliko šahistov in navale na mojstre. Avtogrami lete na vse strani, ne bo kmalu zopet tako ugodne prilike.

Pri blagajni je gneča. Prideta dva občinska svetnika in direktor za milostivo. Tudi ti se zanimajo za šah. »Kaj, vstopnina, potem pa kar pojdemo!« Brez škode za turnir. Ni izključeno, da se do prihodnjega turnirja izpreobrnejo...

Kongres jugoslovenskih zdravnikov

Novi Sad, 17. septembra. n. V dvorani nemškega kulturnega doma se je vršil danes kongres združenja jugoslov. zdravnikov. Kongresu je predsedoval univ. prof. dr. Zalokar iz Ljubljane, navzoči pa so bili tudi zastopniki kralja polkovnik Živković, ban in razni drugi predstavniki oblasti. Po oficijelnem delu so si udeleženci kongresa ogledali medicinsko razstavo, naka se je kongres nadaljeval. Za predsednika je bil ponovno izvoljen dr. Zalokar. Ističasno se je vršila tudi seja delegatov vseh zdravniških zbornic. Razpravljali so o socialnem zavarovanju zdravnikov in o zboljšanju položaja občinskih zdravnikov. Obenem je bila sestavljena kandidatna lista za državni sanitetni svet. Predlaganih je bilo 33 zdravnikov, izmed katerih bo nato minister socialne politike imenoval člane te najvišje sanitetne ustanove.

Poplave in plazovi v Bosni

Sarajevo, 17. septembra. n. Zadnja dva dni vlada skoro po vsej Bosni tako deževje, kakršnega ni bilo že 50 let. V dveh dneh je padlo več dežja kakor prej v štirih mesecih. Ponekod se so pojavile že poplave, še večja pa je nevarnost plazov, ker je zemlja popolnoma razmočena. V Sarajevu so morali evakuirati dve ulici in sicer ulico Džeka in ulico Vrajaca, ki leži tik pod hribom, s katerega se neprestano rušijo večji in manjši plazovi. V pretekli noči je padla na dvoriščno poslopje hiše št. 56 v ulici Džeka nad 500 kg teška skala, ki je poslopje popolnoma demolirala. Sledil je še večji plaz, ki je dvorišče popolnoma zasul. Ker obstoja nevarnost, da se bodo odtrgali s hriba še večji plazovi, so vse prebivalce iz teh dveh ulic izselili.

Srečke za V. razr. drž. razr. loterije so dospele!

Pozivamo lastnike naših srečk, da jih pravočasno obnove. Zrebanje se bo začelo dne 21. t. m. in bo trajalo ves mesec. Izžrebane številke bomo redno objavljali v »Jutru«. Nekaj neobnovljenih srečk je na razpolago in bomo onim, ki jim bodo srečke izžrebane za male dobitke, srečke zamenjavali, da bodo mogli nadaljevati igranje na visoke dobitke

Zadružna hranilnica r. z. z o. z., Ljubljana, Sv. Petra c. 19

O narodni vzgoji

Razvito in živahno je bilo naše narodno življenje pred vojno in skoro ni bilo inteligentna, ki se ne bi udeleževala v enom ali drugem narodnem društvu. Ker smo pa sedaj, hvala Bogu, osvobodjeni in gospodarji na lastni zemlji, bo marsikdo mislil, da mu ni treba več skrbeti za narodno vzgojo. To mnenje je zmotno, ker le politični tuji vplivi so padli, dočim so gospodarski in kulturni ostali.

Poglejmo le izložena okna naših knjigarn in dobili bomo občutek, da smo v kakem nemškem mestu. Prodajalec prodaja le to, kar mu najbolj gre izpod rok, zato je gotovo, da ima Ljubljana danes premmogo čitalcev nemških beležstičnih in drugih knjig. Znanstvene izvezum! Pred dobrim mesecem so visele v izložbi neke knjigame stare avstrijske speljalk-generalke, na katerih so bili vsi naši kraji napisani potvorno v nemščini, a le tuptam v oklepaju kako slovensko ime in to je pokvarjeno. Visele so te kar nekaj dni nemoteno, ne da bi naša javnost o tem črhnila besedico. To je za nas po dvanajstletni svobodi sramotno, da kaj takega dopustimo. Vsakdo izmed nas ve, kaj bi napravili Italijani in tudi Nemci s tako izložbo. Ne rečem, da moramo napraviti tudi mi tako, ali to nimmo prenašanje nas diskvalificira. — Nemški govorci filmi, radio, gramofon, gledališke revije, operne predstave itd. — vse to podpira nemško propagando.

Prav tako je tudi gospodarski vpliv Nemcev silen; še danes mora marsikateri jugoslovanski uslužbenec plesati kakor mu gode njegov nemški gospodar. Po naših večjih obratih in tovarnah so predelavci in delodajci marsikje Nemci, mesto da bi bili Jugoslovenci. Tuji vplivi torej niso še padli, temveč so še celo postali nevarnejši ravno zato, ker jih naš človek ne gleda več s tako kritičnim očesom kakor bi jih moral.

Zato se mora naš narod usposobiti, da zasede mesta, ki jih sedaj opravičajo tujci. In v to je v prvi vrsti poklicana naša meščanska šola.

Dolžnost nas narodnih učiteljev je, da učence(nke) ob vsaki priliki opozarjamo na vse to, da jih učimo v prvi vrsti uporabljati in spoštovati našo knjigo, da govorijo doma in drugod, dokler ni krajina sile svoj jezik, da čuvajo pred popačenjem imena naših slovenskih krajev da cenijo in spoštujejo naše vzore itd. Vzbuđiti jim moramo in v njih srca zasidrali narodno jugoslovansko zavest, ki naj ne stopnuje v globoko ljubezen in neomajno zvestobo našemu kralju in vsej naši lepi domovini!

Prepovedane knjige

Beograd, 17. septembra. AA. S sklepom notranjega ministra je prepovedano uvažanje in širjenje v naši državi bulletina »Informationsdienst des europäischen Bauernkomites«, ki izhaja v nemščini v Berlinu in mesečne revije »Deutschlands Erneuerung«, ki izhaja v Monakovem.

Vremenska napoved

Zagrebška vremenska napoved za danes: Polagoma zboljšanje in vedrejšje vreme ter nekoliko topleje. — Situacija včerajšnjega dne: Visoki pritisk je šel včeraj s svojimi centralnim področjem preko naših krajev v smeri proti vzhodu. Za njim nastopa nova barometrska depresija, ki prihaja z Oceana in povzroča na svojem prednjem robu porast temperature in razvedrilev. Pritisk je pri nas porasel samo v južnem Primorju, v ostalih pokrajinah pa je padel za 0.1 do 4 stopinje. Temperature so se dvignile v centralnih in vzhodnih pokrajinah za 1 do 4 stopinje, dočim so na severo-zapadu ostale brez spremembe.

Dunajska vremenska napoved za petek: Oblačno in ponekod deževno vreme. Temperatura skoraj nespremenjena.

Poslanik Prince v Zagrebu

Zagreb, 17. septembra. n. Davi je prišel semkaj z avtomobilom iz Bleda ameriški poslanik na našem dvoru g. Prince. V Zagrebu ostane do sobote, nakar bo odpotoval v Beograd.